

FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI

ISSN: 2181-1776(E) | SJIF 2023: 6.907

Berdikulova Sitora

*Tayloq tuman
9-maktab o'qituvchisi*

PEDAGOGNING KASBIY MAHORATINI SHAKLLANTIRISH XUSUSIYATLARI

Annotatsiya: Pedagog bu yuksak madaniyatli mutaxassis, o'z fanini chuqur bilishi har bir dars jarayonida o'z mahoratini oshirib borish haqida tuxtalgan.

Kalit so'zlar: pedagog, jarayon, kasb, bilim, ko'nikma, jamoa, munosabatlar, mahorat, tajriba, fan, malaka, madaniyat.

Аннотация: Педагог – это высококультурный специалист, обладающий глубокими знаниями своего предмета и нацеленный на совершенствование своего мастерства на каждом уроке.

Ключевые слова: педагог, процесс, профессия, знание, умение, коллектив, отношения, умение, опыт, наука, компетентность, культура.

Annotation: A teacher is a highly cultured specialist who has deep knowledge of his subject and aims to improve his skills in every lesson.

Key words: teacher, process, profession, knowledge, skill, team, relationships, skill, experience, science, competence, culture.

Bugungi kunda zamonaviy o'qituvchi ma'lum ma'noda pedagog-psixolog bo'lmasligi mumkin emas. Ular yoshlar orasida o'zaro munosabatlarni yo'lga sola olishi, jamoada ijtimoiy-psixologik mexanizmlardan foydalanishni bilishi lozim.

Pedagog bu yuksak madaniyatli mutaxassis, o'z fanini chuqur biluvchi, umumiy va bolalar psixologiyasini yaxshi biluvchi, ta'lim – tarbiya metodikasini mukammal biluvchi shaxsdir. Pedagogika tarixida ikkita ta'rif bo'lib, birinchisi pedagogik mahoratni ta'lim-tarbiya metodlari bilan bog'lasa, ikkinchi guruh olimlar esa pedagog shaxsini asosiy omil deb hisoblaydi.

A.S.Makerenko "...nima biz faqat talantlarni izlashimiz kerakmi? Ular nechta? Talantli bo'lmagan bola nega jabr tortishi kerak? Demak biz talantgagina e'tibor berib tarbiyani qura olmaymiz. Biz faqatgina pedagogik mahoratga tayana olamiz, demak o'qituvchi tarbiya jarayonini to'liq, aniq bilishi shart", deb ta'kidlaganda batamom haqdir.

Ayrim olimlarning fikricha (N.V.Kuzmina), bor yo'g'i 12 foiz o'qituvchi talantli bo'lib, qolganlari pedagogik mahorat qirralarini egallagan o'qituvchilardir. Pedagogik mahorat shunisi bilan ajralib turadiki, bunday o'qituvchilar har qanday vaziyatdan chiqa oladi, javob topa oladi va o'quvchilarning tarbiyalanganlik va bilimdonlik darajasining samaradorligiga erisha oladi. Bunday o'qituvchi o'z fanini chuqur biladi, uning yutuqlari, istiqbollari haqida bilimga mukammal ega, ijtimoiy faol, intellektual shaxsdir.

Birgina bilimning o'zi etarli mi? Uni o'quvchilarga etkaza bilish ham kerak – bu esa metodika. Bunga o'rgatish mumkin mi? degan savol tug'iladi. Ha, agar o'qituvchi uzluksiz malaka oshirib, o'z ustida ishlasa va pedagogik tajribani o'rganib borsa. Buning uchun quyidagilarga e'tiborni qaratish kerak:

1. Birinchi o'rinda dars o'qituvchi darsni yaxshi tashkillashtirishi zarur.
2. Pedagogik mahoratning yana bir tomoni bu – o'qituvchilarni faolashtirish, qobiliyatini rivojlantirish, mustaqillikka o'rgatish.
3. Pedagogik mahoratning yana bir jihati ta'lim jarayonida tarbiyalashdir.
4. Ijobiy hissiyotni shakllantirish oddiy usullar, hissiyot, faollik, hazil-mutoyiba, qiziqarli misollar, ijobiy tanqid, takroriy bo'lmagan metodlar, original variantlar kabi ishlar bilan olib boruvchi o'qituvchi mahoratidir.
5. Pedagogik mahorat – pedagogik texnika, takt, temp (gapirish me'yori), shaxsiy xususiyat, bilim, dunyoqarash, umumiy bilimdonlik, ilg'or tajribani bilish, ta'lim-tarbiyaning qonunlari, tamoyillari, vazifasi, maqsadini, vositasini bilishdir.
6. Pedagogik mahoratning asosiylaridan yana biri bu – muloqotni, muloqot psixologiyasini bilishdir. O'z shaxsiy va o'quvchilarning shaxsiy xususiyatlarini bilish orqali munosabatda bo'lish.
7. Nutqsiz muloqot ham pedagogik mahoratda muhim o'rin tutadi. Unga mimika, pantomimika, tovush ohangi, harakat, sukut, masofa, teginish, intonatsiya, qanday holatga turish va h.k.lar kiradi va uni mahorat bilan bajara olish ham lozim.

A.S. Makarenko – “men bir so'zni 15-20 xil ohang bilan va yuz, tovush, gavdamni 20 xil holatda tushira olganimdan so'nggina o'zimni haqiqiy pedagog deb hisobladim” degan edi. Amerikalik pedagoglar D.Brofi va T.Gud “O'qituvchi va o'quvchi munosabati” nomli kitobida – “o'qituvchi uchun muloqot tabiiy va xursandchilik bo'lmasa – o'qituvchi maktabdan ketishga tayyor bo'laversin” deb yozgan edi.

Pedagogik texnologiyani amalga oshirishda o'qituvchidan novatorlik faoliyati talab etiladi. Yangilikni joriy qilish esa birmuncha mushkul vazifa hisoblanadi. Bu borada bizga novator o'qituvchilar, ya'ni yangilik kiritishga mas'ul o'qituvchilarimiz katta yordam beradi. Bunday o'qituvchilarning faoliyati malaka oshirish instituti xodimlari tomonidan o'rganilib, ommalashtiriladi. Novator o'qituvchi fanning turli sohalariga yangilik olib kiradi. Ular joriy qilayotgan yangilik fanning shu sohasini rivojlanishida katta foyda beradi.

Zamonaviy o'qituvchi hozirgi zamon talablariga to'la javob berishi lozim. Fanga kirib kelayotgan har bir yangilik o'qituvchi e'tiboridan chetda qolmasligi lozim. Buning uchun bilim va tafakkur talab qilinadi. Zamonaviy texnika bilan ishlash, darsda ilg'or pedagogik usullardan foydalanish hozirgi davrning dolzarb vazifasi hisoblanadi.